

KOOPERATİF İKTİSADİ İŞLETMELERİNİN KURUMLAR VERGİSİ BEYANNAMESİ DE DAHİL MÜKELLEFİYETLE İLGİLİ TÜM ÖDEVLERİNİN YERİNE GETİRİLMESİNDEN KOOPERATİF TÜZEL KİŞİLİĞİNİN SORUMLULUĞU

Tek tip Kooperatif Ana Sözleşmeleriyle, Ticaret Sicil Yönetmeliğine göre, kooperatiflerin iktisadi işletme açabileceği konusunda hiçbir düzenleme bulunmaması ve Ticaret Sicilinde tescili olmayan bir teşekkülün noterde defter onaylatmasında yaşanan sorunlarla ilgili olarak Gelir İdaresi Başkanlığı, Birliğimize gönderdiği yazıda aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur.

ÖZET

1. Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerin ortak dışı işlemlerinden elde ettikleri kazançları, bu işlemleri nedeniyle olduğu kabul edilen iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisine tabi tutulacak olup bu kazançlar üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi, kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılan kooperatif tüzel kişiliği adına tarh olunacaktır.

2. Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerin farklı alan veya konularda yaptığı tüm ortak dışı işlemler nedeniyle, alan veya konu ayrımı gözetilmeksizin, kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olarak tek bir iktisadi işletme için kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirilecek ve bu iktisadi işletmenin kurumlar vergisi beyannamesi de dahil olmak üzere mükellefiyetle ilgili tüm ödevlerin yerine getirilmesinden kooperatif tüzel kişiliği sorumlu olacaktır,

3. Kooperatiflerin gerçekleştirdikleri ortak dışı işlemlerine ilişkin olarak kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilecektir.

4. Kurumlar vergisinden muaf kooperatiflerin ortak dışı işlemleri nedeniyle kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olduğu kabul edilen iktisadi işletmelerin kendi adlarına defter tutma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak ortak dışı işlemlerden doğan kazanç ve kurumlar vergisi matrahının tespit edilebilmesi için ortak dışı işlem kapsamında bulunan

ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve diğer işlemlerle ilişkilendirilmeyerek kooperatif tarafından tutulan defterlere bu ayrımı sağlayacak şekilde kaydedilmesi gerekmektedir.

1/1/2018 tarihinden önce kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş olan kooperatiflerin, muafiyete ilişkin diğer şartları da taşıyor olmaları kaydıyla, 1/1/2018 tarihi itibarıyla kurumlar vergisi mükellefiyet kayıtları sonlandırılacaktır. Bu kooperatiflerin 1/1/2018 tarihinden itibaren gerçekleştirdikleri ortak dışı işlemlerine ilişkin olarak kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olduğu kabul edilen ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirmek suretiyle bu işlemlerden elde ettikleri kazançları tespit edilerek vergilendirilecektir. Söz konusu mükellefiyet tesisi kooperatiflerce herhangi bir işlem yapılmaksızın ilgili Vergi Dairesi Müdürlüklerince yerine getirilecektir.

5 Aralık 2017 tarihli ve 7061 sayılı BAZI VERGİ KANUNLARI İLE DİĞER BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN kooperatiflerin ortak dışı işlemleri nedeniyle muafiyetlerini kaybetmemelerine ve bu işlemlerinden doğan kazançlarının kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme olarak Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde vergilendirilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştı.

Bu değişikliğe ilişkin olarak 23/12/2017 tarihli ve 30269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan I seri 110.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 14 seri no.lu Kurumlar Vergisi Tebliğinin ile açıklama ve düzenlemeler yapılmıştı. Tebliğde aşağıdaki düzenlemeler yer almıştı.

- Kooperatiflerin, 1/1/2018 tarihinden itibaren gerçekleştirecekleri ortak dışı işlemler nedeniyle muafiyetleri etkilenmeyecek; ancak bu işlemlerden elde edilen kazançlar kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisine tabi tutulacaktır.
- Kooperatiflerin, 1/1/2018 tarihinden itibaren gerçekleştirecekleri ortak dışı işlemler nedeniyle muafiyetleri etkilenmeyecek; ancak bu işlemlerden elde edilen kazançlar kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisine tabi tutulacaktır.

- Ortak dışı işlemlerde bulunmaları nedeniyle 1/1/2018 tarihinden önce kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş olan kooperatiflerin, muafiyete ilişkin diğer şartları da taşıyor olmaları kaydıyla, 1/1/2018 tarihi itibarıyla kurumlar vergisi mükellefiyet kayıtları sonlandırılacaktır.

Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatifler, ortak dışı işlemlerine ilişkin hesap ve kayıtlarını kooperatif hesaplarıyla ilişkilendirmeksizin iktisadi işletme adına tasdik ettirecekleri ayrı defterlerde izleyeceklerdir. 15 Şubat 2019 tarihli ve 30687 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan KURUMLAR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO: 1)'NDEDEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SERİ NO: 17) ile Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'nin "4.13.3. Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerde ortak dışı işlemlerin vergilendirilmesi" başlıklı bölümünün beşinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerce, ortak dışı işlemlerden doğan kazancın ve kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından ortak dışı işlem kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi, ortak dışı işlemlere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının diğer işlemlerle ilişkilendirilmemesi ve kooperatif tarafından tutulan defterlere, bu ayrımı sağlayacak şekilde kaydedilmesi gerekmektedir."

Meslek mensuplarımızdan Birliğimize gelen sorulardan 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yapılan düzenlemelerden 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan parantez içi hükümdeki değişiklik ile 23/12/2017 tarihli ve 30269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan I seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 14 seri no.lu Kurumlar Vergisi Tebliğinin uygulanmasında aşağıdaki sorunların ortaya çıktığı görülmüştür.

- Değişik Bakanlıklarca hazırlanan ve uygulanan tek tip Kooperatif Ana Sözleşmeleriyle, Ticaret Sicil Yönetmeliğine göre, kooperatiflerin iktisadi işletme açabileceği konusunda hiçbir düzenleme bulunmamaktadır.
- Ticaret Sicilinde tescili olmayan bir teşekkülün noterde defter onaylatabilmesi de mümkün görünmemektedir.
- Kooperatiflerde genel kurulun verdiği bir yetki olmadan yönetim kurulu şube açmamaktadır.

- Kooperatifin sahip olduğu sabit kıymetlerinin, ruhsat, çalışma izni, kapasite raporu ve benzeri kazanımların iktisadi işletmeye ne şekilde aktarılacağı konusunda hiçbir açıklama bulunmamaktadır.
- Kooperatifte yıllardır çalışan personelin kazanılmış hakları ödenmeden iktisadi işletmeye aktarılamamaktadır.

Bu nedenlerle, kooperatiflere büyük külfet getirecek, uygulanmasındaki zorluklar nedeniyle de Vergi İdaresiyle ihtilaf yaratacak **bu düzenlemelerin açıklığa kavuşturulması gerektiği değerlendirilerek 8 Mart 2019 tarihli ve 2288 sayılı Yazımızla Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan görüş istenilmiştir.**

Bu bilgi istem yazımızla ilgili olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, 20 Mayıs 2019 tarihli ve 27238360-125.04.02-E..72955 sayılı Yazıları ile aşağıdaki görüşleri bildirmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre;

- 1) Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerin ortak dışı işlemlerinden elde ettikleri kazançları, bu işlemleri nedeniyle oluştuğu kabul edilen iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisine tabi tutulacak olup bu kazançlar üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi, kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılan kooperatif tüzel kişiliği adına tarh olunacaktır.
- 2) Kurumlar vergisinden muaf olan kooperatiflerin farklı alan veya konularda yaptığı tüm ortak dışı işlemler nedeniyle, alan veya konu ayırımı gözetilmeksizin, kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olarak tek bir iktisadi işletme için kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirilecek ve bu iktisadi işletmenin kurumlar vergisi beyannamesi de dahil olmak üzere mükellefiyetle ilgili tüm ödevlerin yerine getirilmesinden kooperatif tüzel kişiliği sorumlu olacaktır,
- 3) Kooperatiflerin gerçekleştirdikleri ortak dışı işlemlerine ilişkin olarak kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilecektir.

- 4) Kurumlar vergisinden muaf kooperatiflerin ortak dışı işlemleri nedeniyle kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olduğu kabul edilen iktisadi işletmelerin kendi adlarına defter tutma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Ancak ortak dışı işlemlerden doğan kazanç ve kurumlar vergisi matrahının tespit edilebilmesi için ortak dışı işlem kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve diğer işlemlerle ilişkilendirilmeyerek kooperatif tarafından tutulan defterlere bu ayrımı sağlayacak şekilde kaydedilmesi gerekmektedir.

- 5) 1/1/2018 tarihinden önce kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş olan kooperatiflerin, muafiyete ilişkin diğer şartları da taşıyor olmaları kaydıyla, 1/1/2018 tarihi itibarıyla kurumlar vergisi mükellefiyet kayıtları sonlandırılacaktır. Bu kooperatiflerin 1/1/2018 tarihinden itibaren gerçekleştirdikleri ortak dışı işlemlerine ilişkin olarak kooperatif tüzel kişiliğine bağlı olduğu kabul edilen ayrı bir iktisadi işletme nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirmek suretiyle bu işlemlerden elde ettikleri kazançları tespit edilerek vergilendirilecektir. Söz konusu mükellefiyet tesisi kooperatiflerce herhangi bir işlem yapılmaksızın ilgili Vergi Dairesi Müdürlüklerince yerine getirilecektir.

Öte yandan 1/1/2018 tarihinden önce muaf olan kooperatiflerin sonradan ortak dışı işlemlerde bulunması durumunda kooperatiflerin işe başlama dilekçesiyle ilgili Vergi Dairesi Müdürlüğüne başvurmaları yeterlidir.

- 6) Kooperatiflerin ortak dışı işlemleri nedeniyle kooperatif tüzel kişiliğine bağlı ayrı bir iktisadi işletme oluşmuş kabul edilmesi hususu kurumlar vergisi açısından hüküm ifade etmekte olup iktisadi işletmenin ticaret siciline tescil edilmesini zorunlu kılan bir düzenleme yapılmamıştır. Öte yandan, diğer mevzuatlar ile ilgili tereddütler Bakanlığımız görev ve yetki alanında değildir.

Söz konusu yazılar ekte verilmiştir.

Saygılarımızla...

[Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 20.05.2019 tarihli ve "Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğe İlişkin Uygulama" konulu yazısı...>>>](#)